

SUBJEKTIVNE VARIJACIJE

Jedno je sigurno: ne postoji distanca koja valorizira; nikada neće ni moći postojati vremensko ostojanje između mene i moje generacije, ono koje znači objektivnost.

Cini se, zatim, da i ne postoji generacija.

Da li su to svi mladići i devojke rođeni iste godine koje i ja? Da li su to samo oni sa kojima sam išao u gimnaziju, koji zajedno samnom ne dolaze na (za sticanje diplome manje neophodna) predavanja po olupanim i poluprljanim slušaonicama bez čiviluka na mom fakultetu? Da li su to i one devojke kojima se posle nižeg tečajnog ispita zameo trag, pa smo ih zaboravili jer su se poudale ili posubile po malim negovanim baštama i georginama periferije, i iza tezi veliki robnih kuća. Da li su moja generacija i momci koje ne poznajem — nikada jedan drugome nismo mrmrlali imena pri pretavljanju, i prilazimo istim ulicama istoga grada ne znajući jedan drugome želje, planove i nadimke. Da li su, najzad, moja generacija i svi mladi sveta o kojima eventualno pročitam reportažu u ilustrovanom listu ili je preskočim pošto je isušive upoštavljajuće — gnjavatorska.

Zatim snovi.
Oni se kod moje generacije (verujemo da ipak znamo šta je generacija), najčešće završavaju zvonjaviom budilnika u šest, osam ili jedanaest pre podne.

Ne snovi, san, sa n! E, pa, sna velikog i zajedničkog izleđa, — nema.

Jer fanfarasom i patetično izlisanom imenicom san ne može se nazvati Radetova želja da u roku diplomira i da ponovo vrati Marijini ljubav — da se oset vođaju za ruke i ljube do besvesti i određeni granica po mračnim kaptama i kluvama, sačekuju posle časova i zajedno idu u bioskop ili duce šetnje po okolini kama u slovenačko-ferijalnom avastu (bez fokerijskog svetla, razume se).

San nisu ni dugi sati koje pred ogledalom tamani lepa studentkinja italijanskog jezika iz Zagreba, što je poslala svoju sliku i dimenzije za svakako prvu nagradu konkursa „Lepotica 1960“; ne bi li uspeła da kao jugoslovenska, evropska ili svetska filmska vedeta br. 1 kod pariskog „Mak-

sima“ gleda kada opet budu izbacivali Marlon Branda jer je došao bez kravate.

Da li su sa n planovi beogradskog maturanata, starog akcijaša, koji je kandidovan za narodnog odbornika da, pošto diplomira prava i savlada jezike, ode u diplomatsku službu?

Pa gde je onda san!
I san moje generacije, kao i svih prethodnih, ostao je u detinjstvu.

Jer ipak: možda su snovi bila intenzivna željenja pred spavanje da sam Vinetu i da preko prijerie jurim u pomoć lepoj Old Saterhendovoj verenici. Možda su snovi bili Bobini pokušaji da ode od mame u svet, i njegov put iz Obrenovca čak do Boke Kotorske — preko Ljubljane i Dubrovnika, bez maminog znanja i dinara. Možda su snovi bili da ću, kada porastem (o, šta ću sve moći kada porastem) biti glavni dimničar, videti mesec s druge strane, skupiti pare da kupim novu pastu za zube i celu je sa uživanjem istisnuti u dugu ružičastu makaronu... Da ću se šetati po mesecu (sad jedva ako opazim mesecinu), da ću pregraditi reke, praviti hidrocentrale, biti glavni arhitekta, inženjer i Mestrovic, da ću poubijati i na ražanj natičati sve Nemce ustaše i četnike...

A, tu smo...
Nema više Nemaca. Mislim, naravno, Nemaca okupatora.

Mi ne možemo kao oni petnaest, dvadeset godina stariji, i kao naši roditelji što su, da zaboravimo sitnu svakodnevnu igricu pretenciozno zvanu borba za život (borba za šesticu iz poznavanja materijala, borba za nove antilop cipele, borba za povišću plate, borba za slobodu — i sa barutom i sa velikim B).

Jer sloboda je tu, i ta velika, i naša lična, mala, tata digao ruke od sina, ne razumeje se, a ako gundja i preti, — biće nemoderan, pa nas sve naše velike slobode zajedno svojom širinom sputavaju. Ne znamo dovoljno kako da ih koristimo.

Zarko je pre dve godine rekao: — Moraću najzad da poželim rat, u ratu je tako lako biti heroj. Danas Zarko piše pesme.

Ovo sa Zarkom neću da komentarišem. Ne zato što držim da potštiće na razgranate višesmerne meditacije, već zato što mi pada na pamet užagrenost nao-

čara jedne kudrave devojke — literate koja je zanesenim glasom govorila: „Naš časopis, sasvim ispočetka, makar bez para, visokog kriterijuma, evropske visine, samo talenti, najzad bombu da napravimo ovde, žive se Mladi, da se vidi da smo živi...“

Možda su to snovi, oni dovoljno rezistentni na zvonjavu budilnika, a neumotani u detinjaste pelene. Pa ni nju, jednu lastu koja da li čini proleće, nije san preterano dugo držao.

Eno je, blistave intelektualke, — samo ljulja svog prolek sina.

Između nje i Jelene (—one koju je do petog gimnazije — sve dok nije napuštala školu, tako često izvodio na tablu nastavnik matematike — pakosni su govorili: da bolje vidi njena duge noge) razlika je skoro samo: jedna trepi nad prvim, druga nad trećim sinom.

Snova, dakle, mnogo nema.

Tako zvučno ne možemo nazvati sitno birgerske, krupno sebične, ličnom zamenicom prvog, ili u najboljem slučaju trećeg lica (uvek jedne) oklopljene željice.

A izgradnja socijalizma? — nervozno se brinu paničari gužvujući sindikalnu knjižicu. U svojoj veličini isušive rastegljiv i za-svaku-glavu-kapa termin.

Svi mi gradimo socijalizam. I gradeci sebe gradimo njega. Ali ne sa mo sebe.

Zato mi je žao što u svoju generaciju ne mogu da ubrojim onu ženu koja mi je u vozu tričetvrt sata pričala o svom preduzeću za izradu konfekcije u kojem rade gluvoneme devojke, među čijim se osnivačima pre sedam godina i ona nalazila.

Ni onog od dvojice polupinjani ljudi sa kojima sam dugo čekao tramvaj cvokočući pod zimekim padavinama, onog što se strašno ljuto na sagovornika:

— Sta nećeš dobiti celu platu, ko ti to kaže, mi smo najveće preduzeće na Balkanu, pa da ne dobiješ celu platu; nemoj da me nerviraš sa tih devedeset posto, ako je šef kazao. Kaži tom šefu da ništa ne zna, sigurno ćeš ti dobiti celu, ne brini se...

— De, de, dobro, znam ja da si ti osnivao preduzeće, ali...

Sada bismo mogli preći na javu.

(nastavak na sledećoj strani)

DANE ZAJC

devica

Crni đjavoli,
đjavoli sa mačjim očima
muče devicu.

Tvoje grudi ćemo gristi
usijanim kleštama
za sve misli,
za sve strasti,
za sve snove u dugim noćima.

Tvoju devičansku kožu
ćemo pomazivati vatrom.
(Gde je moj andjeo,
gde je moj andjeo, crvena ruža,
da li na nebu
ili na zemlji.)
U tvoja usta,
u tvoja pregrešna usta
nalićemo tekuću vatra,
da te žese kao hiljadu
vražjih poljubaca.

(Gde je moć
što te je donosilo,
na zvezdi večernjači,
ledena zvezda među mojim bokovima.)
Za kosu ćemo te obesiti
na mesečev okrajak.
Svaku misao,
svaku pregrešnu misao
ćemo isceprikati dugim iglama
iz tvog mozga.
(Gde je moj andjeo,
gde je moj vrag,
da li na zvezdi
ili na hladnom jeziku vetra,
na hladnom jeziku vetra,
na mome trbuhu.)

Izbezumljeni đjavoli,
crni đjavoli muče devicu.

Daleko u polju seje sunce kosmatim rukama
zlatno pšenično zrnelje.
Muk treperi nad poljem.

svetac

Kamen trojih prstiju je otpao.
Tvoj dlan, pružen za blagoslov
kao krilo velike dobre ptice,
leži pred tvojim nogama.
Razbijen. Tudi.

Tvoje noge su rasecali
zubi zemlje.
Kamenje. Sivo kamenje.

Duga je put.
Dugo su žudele oči
iz mračne duplje za svetlošću.
Zardjali, mačevi vremena dubili ih.

Sada zure tvoje oči samo u sebe,
U zagušioj podrum tvojih misli.
Usne ne osećaju pauke
što pređu preko njih sive paučine tišine.
Sive i prašne.

Ti si razjedena tišina
što stojiš u tami.
Misao izdubljena u kamen.
S okrunjenim borama čela
na jastuku mraka.

Daleko su kameni golubovi tvoje glave.
Njihova krila su pesak.

mrtvi borovi

Bili smo zgrčeni u strahu.
Bili smo koreni što grabe zemlju.
I približilo nam se teskobno lice noći

Udarilo nas je čelo gore.
Kamenjem nas je zasulo.
Glasovima nas je bičevalo.

Sa nas je otpala koža.
Naše kosti su isprepletene.
Naši koreni grabe vazduh,
slični trulim kandžama orlova.

Naša tela isprebijana od sunca
povija želja:
Imati zelene igle.
Zelene kosmate vrhove.

U smrti je naš lik strog.
Koćat i sin pripoveda:
Smrt je udarac.
Smrt je vrilog u telu.
Bitka pod stajaćim vodama mraka.

Čuvaj svoje oči.
Zatvori vrata sluha
pred našim mukom.

Sa slovenačkog rukopisa preveo
Dejan POZANOVIC

camille hilaire

plesnjak

(nastavak sa prethodne strane)

Duge majsko junske noći uz crne kate i hladne obloge nad udžbenicima pred ispit. Kod onih koji ne prodeju dovoljno kafe, slučaj ne ponavlja u septembru ili januaru.

Indeks, Lola, Lazarević, čajnik, drugarske večeri, uz ploče, lose i dobre orkestre, poukore streli ili radio.

Svetska politika i kultura u umerenim dozama posle doručka — uglavnom sa izvora dnevne štampe.

S vremena na vreme malo plamenova u vidu žučnih diskusija o ključnim problemima buduće profesije: što više godina, manje žuči i manje diskusija. Stoji više godina, više ulara, štrangi i uzengija oko vrata: žena, deca, kuća, pare, treba od nečega živeti, ako ovdje ostanem dobicu stan, a oni tamo osnivaju nesto novo: Jes' da je lepo, ali je zato nesigurno. Eto sada sam zaboravio skoro savsim onaj site za roman, a bio je stršan, kafkijanski. Kako da ne zaboraviš kad svakog dana po tri šljajne uredniku o stanju cena na gradskoj trznici.

Praktičari — još i prilično dobro.

Ako ne propadnu na prve dve godine studija, obično završe i odu u izgradnju. Gradjevinci, lekari, arhitekte, tehnolozi, mašinci, pravnici, gimnazisti profesori, sve to uglavnom počne da radi svoj posao, ukoloteči se, snova mnogo krilatih pa okrenutih nikada nije ni bilo, njihova novatorstva i uspehi na poslu zavisiše, nažalost, najčešće od stepena njihovog karizmatizma ili onog njihove žene. Njihova lična opšta kultura jedva da će zasluživati da se tako nazove. Daleko ispod evropskog proseka, nažalost. O sobito obaveštenost i umetnostima, ako nije naopaka i pogrešna kao ona o filmu (Brižita) ili slikarstvu (može nešto kao Lubar-da), silovito stremla ka nuli.

Sve skoro kao i nekada. Naravno da se krenulo na bolje, da su za ciklus predavanja o velikim ličnostima u svetskoj literaturi sve karte rasprodate, uglavnom mojoj generaciji. Svakog od nas obično zna više od svog oca i majke. Čak i ako su profesije nasledjene.

Ali ne zna dovoljno. Biti manje loš od nekoga, ne znači već biti dobar.

U jeftinim porocima se ne gubimo. Nema među mladima teturavih što maligantima teše tugu. Nema ni tuge. Pijanec se mogu naći među posešenim pa upušćenim intelektualcima, onima što su krenuli dijaonano, a izdale ih njihove unutrašnje snage.

Moral na prilično zavjodno, malogradjanski besprekornoj visini; kao da ga bebe i sedelice kroje. Ljubav takodje retko krilatla, ponesena, slepa i luda. Ljubav proračunata, taktičerska, ja tebi, ti meni. A ako ne možaš sa nekom boljom, da te izdržava, onda bar sa sebi ravnom da se oženiš. Lekar sa lekarom, pravnik s ekonomistkinjom, pozorišni kritičar s balerinom, omladinski rukovodilac s vrsnom aktivistkinjom... Miraz više ne daju roditelji, sada ga moraš skuckavati sama, u vidu stana, kola ili vespe za koje se treba udati.

A skoro svi ipak ostali suštinski poetski romantičari, male lirske devojčice u tolikoj meri da je prosto dirljivo. Kulturno-umetnička društva po gradovima — najčešće skupovi antitalanata, diletanata i unesrećenih umetnici. Igraću se „Dijdo“ i „Dva cvančika“. Beket izmrcvaren režijom i dokusuren glumom, ili smešno nesmešne varijacije genija lokalnog značaja na temu Zajednički stan. Igraću se narodne igre u nošnjama pozajmljenim iz Žarkova ili De Fajlina „Igra vatre“ uz raštimovani klavir.

Ako je tavorenje ovakvih društava proticanje tihe vode, onda se sigurno može tvrditi da u ovom slučaju tiha voda brez ne roni. Glas mladih, ima nažalost dosta mladih u tim društvima, pre vremena ostareo, omlitaveo i spornal ga sipnja i reuma'izam. Malih ili velikih, zanesenih, sanjarskih grupa ili družina koje bi čvrknule po glavi javnosti ili na nju izlile svoj hladan tuš, nema pa nema, mak'liko ta javnost deklarativno izvikivala da su joj potrebne. Tu i tamo anemični i samo zbog avitaminoze proleć-

ni pokušaji, bez jake volje i, što je važnije, bez jako zasukanih rukava.

A java moje generacije u umetnosti: pletli kotac kao što ti je otac.

U literaturi, naprimer, čini se da svaka procitana knjiga za našeg mladog (a i starog) pisca pretstavlja novi granici kamen: „I samo dotle, do tog kamena, no-gom čes supit mozga...“ Dajje diznuti, oni kao da se ne usu-djuju. Ili možda njihova imagi-nacija ne može dalje domasiti.

Ma koliko na prvi pogled njihovo stvaralastvo izgledalo nizoloko — svi su skoro kao za-čarani, na istoj platformi. Niko da se jakom individualnošću vine uvris ili bar ustranu. Vajarstvo i muzika — ipak se kroje. Raznovrsni tokovi i sveža strujanja, niz, ne predugačak, neodradjenih ali prisutnih talenata. Svaki se mladić uputio svojim putem, ne prepisuje tudje zaatke.

Glumci — mladi se ne snalaze. Teško dobijaju svoj glas. Bojim se da i kad bi mogli ne bi znali šta će da viknu. Sve mi se čini: isto što i stari pre njih, i bar da je isto. Ako uspeju da zaigraju na sceni — tu su stari reditelji da ih usmere utabanim stazama, tu stari kritičari da ih izmere o-ronulim aršinima, na Akademiji ih ucini stari profesori. Ako im pustite na volju — da mladi glume i reziraju i odaberu tekst — onda mladačka lutanja guske kroz magiu.

Zatim pozorišna kritika: ona iskusna i opterećena erudicijom, zari i pali, traku svoje pisace ma-zari krevitu pokosenih ambicija (ali i vrednosti) natapa, drži istihovog ugled i autoritet na visini, ali rekko kojem pozorišnom radniku da pomogne.

Pored nje samovoljno egzistiraju decaći (ah ti svojom licnošću preopterećeni decaći) kojima se samo pričino da bi i tim po-siom (pored još trideset devet zadržanja) mogli da se bave. I oni se, nespremi, bave. Zorajaju jabuke i kruške, i dobro bi bilo da im je to jedina greška. Uostalom, mladi su, pustimo ih da se vezbaju i praktično nam demonstriraju posloviću da se niko naučen nije rodio.

Film — neovalizam i kod nas se slući. Led je krenuo, gospodo porotnici. Bar tako se čini. Čini se još da i tu treba samo cela jedna ekipa da zasedne i, strpavši glavu u dlanove, za časak malo zaboravi sve tradicije i hojaleru: samo da se intenzivno i drsko koncentriše na novo, a makar i po svaku cenu, i novo će biti napravljeno. To u filmu iz-gleda naročito lako, kao da se samo nudi, jedino ga treba uzbra-ti.

Slikarstvo: dobro. Žilavo, na vi-sini svih svetskih kriteriuma. Naročito mladi donose novine. Ma koliko se uzajamno ogovarali i sinistaleški klevetali kao cifte najužeg duha, oni prave dobre slike koje im nažalost retko ko kupuje. (Treba se, bože moj, zakitiiti afirmisanim imenima).

Kad pokušam da se za trenu-tak od nje odvojim i razgledam je iz daljine, čini se da mi je ge-neracija ostarela, takoreći zba-bala se pre vremena, (poneki od njih čak ni ovakav glagol „zababati se“ ne mogu da trpe u pisanom tekstu).

Konfor i konformizam zapatali joj se u glavama više nego što ona želi i priznaje. Ako joj to, zabri-nut, naglas ili na papiru kažeš, odmah se kao prethodnica nadju vispreni studenti geografije na-zuljani anonimnošću, ili još mle-kom umazane plomirčice što misle isto kao redakcije njihovih školskih novina, nadju se da te grlatu učitkaju oprobanim fra-zama.

Premalo smo neočekivani, mla-di, prolećni, nema među nama u dovoljnom broju kon-tiki lutali-ca, imamo već i zabrinjavajućih i čaplinovskih dobričina, i... Kada bih samo mogao, rado bih malo istresao od prašine i prolufitirao svoju generaciju. Pi-tao je: Quo vadis, zar samo za tri prsta ispred roditelja?

Zar nisi još mlada, ne još tako dugo; zagledaj u svoje dubine, hlolorfilne, prohladne i sveže, dok još ne opuste, iz njih nam svima na svojim mladim dugim ruka-ma donesi novih biljaka i plodo-va, o generaciji!

Najzad. Pa svoji smo.

Ljuba STANIĆ

PISMA IZ FRANCUSKE (X)

Uz izložbu „Slikari svje-zakih dobi svoga vremena“ u Muzeju Galliera u Parizu, ožujak-svibanj 1960.

Svjedoci i slikari

Osnovna značajka „Slikara svjedoka svoga vremena“ je okupljanje najraznovrsnijih me-toda izraza oko predmeta. U sre-dište se postavlja jedna od ka-rakterističnih afirmacija vrema-na u kojem živimo a na zidovi-ma Muzeja Galliera prisustvuje-mo njenom sedamdesetstrukom reflektiranju kroz kist ili dijeto. Da, dodajmo i kroz pero, jer se u katalog izložbe uklapa pored re-produkcije eksponata i dvadeset-kraci literarnih tekstova na temu koja je inspirirala likovne umjetnike. Ambicije, dakle, pre-laze okvir čisto likovnog interesa i teže prema cjelovitom uspo-ređivanju života i umjetnosti, pre-ma uzajamnom provjeravanju i ispitivanju odnosa. „Natjerati umjetnika da izdije iz svoje ku-le, učiniti da bolje upozna svijet koji ga okružuje, da ga osjeti, učiniti da se osjeća manje osam-ljen a više bliz ljudima koji bli-žu ili daleko od njega dijele da-ve njegova života, to je bio naš cilj dok je naša organizacija još bila u domeni teorije... Naši zajednički napori za jednu ljud-sku umjetnost i za umjetnost za-uzme jedno šire mjesto u ži-votu čovjeka, donose plodove“ (Iz predgovora katalogu IX. izložbe Slikara svjedoka svoga vremena) kojem živi održava se kroz nje-govo djelo, kao što i ono utječe na formiranje duhovnog obličja vremena. Za to nisu potrebne or-ganizacije ni Komitete. A ova de-vela izložba, stvorena oko riječi „mladost pokazuje da impuls umjetnika nadilazi sve programe i formulacije. I još nešto: da su tematička, predmet i vrijednost ostvarenja ipak povezani. Još ni-kaod nije ovaj salon priredio ta-kaav vatromet radosti, ljepota ni-je nikad bila tako bliska, i to baš zato što su tema izložbe i ljepota skoro sinonimi.

Gracije i Amori 1960

Dana-nji tip ljepote djevojkem-lade žene (razlike su potpuno izbljile) je prvo vrelo nadaha-na. Likovna umjetnost nam je uostalom bila duzna tu umjetni-ku transpoziciju dobro nam po-znatog lika s pariskih bulevara ili (u blizim ili daljim varijanta-ma) s ulica bilo kojeg drugog grada Evrope. Do sada smo ga nazrijeli ponekad tek na film-skom platnu; ovdje, u Muzeju Galliera, sam konačno doživio umjetnički iskreno izraženu lje-potu (odatle i tolika intimitas u do-diru s platinama) čije su (neke, samo neke) crte oživljene kroz Juliette Amoris u Chabrolovim „Rodjicima“ ili PASCAL Petit u „Carnetovim „Varalicama“, a čiji je najpoetičniji, najintenzivniji izraz na ekranu Jean Seberg u „Skoro bez daha“ („A bout du souffle“) filmu Jean-Luc Godarda koji se pojavio na Champs Elysees skoro istovremeno sa iz-ložbom Slikara-svjedoka. Ukratko, stvorenje koje se iznenada našlo slobodno, savsim slobodno, na asfaltu, nepokvareno moralom ro-ditelja koji je ostao negdje dale-ko u nebuloznim domenama teorija, čije se forme po nekoj čudnoj sklonosti prirode razigra-vaju u razinama doživljene slo-bode, i ta sloboda, ta sloboda što nosi odgovornost pred so-bom, koji treba potpuno, inten-zivno osjetiti, koja daje da se jednaki glom mladje životinje upija sva radost krvi, sva divlja-ina ritma i ljubavi i da se upi-jeju stranice Faulknera, Saint-Exuperya, Camusa. Je li to opet privid ili posljedica približava-nja, ta ljepota dobija neke dje-vojičke crte, a osnov još i diskret-nički i Inooovo „Proljeće živo-

Radost

Prva se senzacija opire kritič-nosti. Kao što je zaljubljenost u biti antikritična. Pobjmovi ap-strakcija, figuracija, tehnika, stil odgurnuti su, zastriti čistom, izra-vnom radosti, utiskom koji od-bija svrstavanja u sisteme, traži da bude on sam svrha, da zani-jeće ono „umjetno“ u svom izvo-ru. Doživio sam čudan fenomen da sam načas gledao sa zado-voljstvom i Fujitimo „Kštenje cvijetca“ i Inooovo „Proljeće živo-

ta“ iako njihov preudoklasi-ci-stički stil mrzim iz dna duše. Umjetnici se uglavnom nisu mno-go udaljivali od uzeg smisla pre-dložene riječi. Nije im ni trepao. Snavili su (većina) mladost kroz njenu najintenzivniju afirmaciju — erotičnost, ili okrenuto, ero-tičnost kroz njen jedini smisao! opravdanje — mladost. Istovre-meno dok André Breton, desetak minuta dođa dalje, u Galeriji Da-miel Cordier stavija u pogon ži-vanu masineriju, sprave za ulti-vanje, magnetotonske vrpce, oko-mnito postavljene krevete i sl. da bi dokazao da je „erotizam jedi-na umjetnost dostojna čovjeka“, Slikari-svjedoci su stvorili iskrenji carčula obracujući se izravno izvoru. Tek zatim se uključuju pisanja odnosa vremena i izaza, likovno, pitanje društvenog zna-čenja današnjeg lika mladosti, sociološko.

I sad o parovima. Samoća, izo-liranost izoja iz njihovim prikaz-a, život koji se kreće sav, iskuji-civo u reakciji između dva pola, osjećaj da je za citavu jeanu mladost ljubav jedini izlaz iz ap-surdnosti današnjeg svijeta. Od aspekta zaujobjenika koji je do-minirao u tretiranju aktiva pre-lazimo na aspekt promatrača koji saosjeća ali postavljen maio po-daje može unaviti sliku onoga u cjelini, odrediti njene odnose prema svijetu okoline. A taj svijet je ocito bezicnan, zupljen, za-magljen, draperija se, kao i u ak-tovima namjerno ignorira, naop-čuvuje, oči se uploa zatvaraju pred neima što se ne želi vidjeti i čije se prisustvo osjeća. Ta je poanta izrazita u prekrasnom platnu Michela Roddea „Mladić i djevojka sami“ koje doseže visoku dramatičnost (povr-ne li primjedbe kritičara „Arts-a“ Ray-monda Charmeta o konfuznosti pozadine), u „Cekanjui“ Jean-Pierre Alauxa, dvoja izgubljenja kola u nikakvom paysageu (staplo u pozadini ima funkciju nagja-šavanja ničeg kao i Godotovo staplo u Atejuju 212), u frenetičnosti samoutapanja „Zaljubljenika“ Yvette Alde, u „Zaljubljenika u kafani“ Simon Simona-Augusta. I onda glazba. Ista sfera jakih emocija. Isti svijet za in-dividualno oblikovanje. Usto pre-tek za raspjevanost pokreta, za ritmičke kompozicije. Ne mogu reći da je u svim (vrlo brojnim) eksponatima na glazbene teme predjen nivo dokumenta, čak ako i ne tražimo vizuelnu transpoziciju života zvukova kroz bo-je i piohe, već se zadovoljimo vanjskim aspektom, prizorom. Da-leko su Bracqueov „Gitarista“, „Violina“ Pabla Picassa, „Vio-lina“ Juana Grisa. Uspjelji su iminmi, „introvertini“ prizori, fina zanesenost Hombourgove „Gita-re“ i suplimi „Trio“ Luciena Fontanarose. Prizori „ekstrovert-nosti“, pjesne kompozicije kao simblika dinamične biti mlado-sti mnogo su pretenciozniji. Na-ivni „Provansalski ples“ Maurice Savina, zanimljiva, iako proble-matična kompozicija Luciene Ruollea „Ples u proljeće“, lijepta anegdota u presjeku P.L. Poirera „Saint-Germain-des-Pre-s“ stopljenost kretanja i kolorističkih varijacija Camilla Milairea po-budjuju interes, ali likovna poe-ma jedne od najjačih senzacija koje nose mladost našeg vrema-na, ostaje u kraju priželjkivanja.

Svjelost

Fenomen svjetla je izgleda u najužem dotiru sa pojmom mla-dosti. Bar sudeći po ovoj izložbi. Od upada svjetla na čvrste obli-ke (recimo Rembrandtovski način) do potpunog rastvaranja tih obli-ka po svjetlu, čitava gama svjet-losnih intenziteta se preljeva po, u kroz tijela, oživljavajući ih, obasjavajući ustrepalošću, dodirujući smisao široke, miske mla-dosti, sunca koje se iznova radja, heliačkih kultova i Atisovih pre-poroda. I stvarajući ljuđu traj-nosti.

